

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДЕЛА ИЗУЗЕТНИХ ОДЛИКА „ФОРЛАНД ЛЕВЕ ОБАЛЕ ДУНАВА КОД БЕОГРАДА”

У складу са чланом 42. став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу кога ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите заштићеног подручја I (прве) категорије, Предео изузетних одлика „Форланд леве обале Дунава код Београда”.

Предео изузетних одлика „Форланд леве обале Дунава код Београда” обухвата небрањени копнени део од насипа ка Дунаву, оквирно речним током од km 1188 до km 1168 и ушћа Јојкићевог Дунавца, односно насипом од чуварске куће бр. 4 низводно до чуварске куће бр. 7. Налази се на надморској висини од 67 до 78 m. На дужини од око 20 km, укупна површина заштићеног подручја износи 1858 ha 05 a 41 m². У односу на административно-територијалну поделу, заштићено природно добро „Форланд леве обале Дунава код Београда” налази се у оквиру територијалне јединице града Београда, на подручју општина Палилула (КО Борча и КО Ковилово) и Земун (КО Батајница). Иако се у подручју предложеном за заштиту не налазе урбане зоне и плански изграђена насеља, овај простор очуваних природних екосистема непосредно се наслања на насеља Крњача, Борча и Овча, чинећи географско-функционалну целину Панчевачког рита.

Досадашњи најзначајнији флористички подаци су регистровање популација две строго заштићене биљне врсте – бели локвањ (*Nymphaea alba*) и жути локвањ (*Nuphar lutea*) у барама и каналима, и две заштићене врсте – дремовац (*Leucoium aestivum*) на влажним местима, по мочварама и у ретким листопадним шумама, и гроњаста штит (*Cyperus glomeratus*) у приобаљу бара.

Подручје је углавном прекривено шумском вегетацијом и то галеријским шумама врбе и тополе и плантажама канадске тополе. На овим локалитетима гнезди се више ретких и угрожених врста птица као што су белорепан (*Haliaeetus albicilla*), црна рода (*Ciconia nigra*) и патка њорка (*Aythya nyroca*). Водена и влажна станишта на овим локалитетима су важна и као репродуктивни центри за водоземце и гмизавце и као плодиште више врста речних риба.

Подручје „Форланда леве обале Дунава код Београда” заједно са шумама Макиша, Савским језером, Адом Циганлијом и Међицом на Сави, Великим и Малим Ратним острвом, острвима Форконтумац, Чакљанац, Штефанац и Доњом Адом на Дунаву, Широком баром (Градском шумом) код Панчева (1160-149 km) и шаранским рибањак Мика Алас (Велико блато) представља значајно подручје за птице (*Important Bird Area* – ИВА) под називом „Ушће Саве у Дунав”.

Карактер овог подручја, његове основне природне вредности, бројне делатности које су присутне на терену, велики број утицаја, као и близина градске средине, чини га јединственим простором у Републици Србији и на недвосмислен начин изражава међусобну условљеност и повезаност живог света, абиотичких фактора и чинилаца, обележја предела и утицаја људског живота и рада. Као такво, ово подручје има значајан патенцијал за развој истраживања, едукативних програма и екстензивног туризма и рекреације. Осим што на

један начин представља озбиљну претњу природним вредностима, близина града представља и повољност у смислу великог броја потенцијалних посетилаца заштићеном подручју, близину образовних институција и других научних и стручних организација које се могу укључити у планирање и спровођење различитих програма везаних за развој овог заштићеног подручја.

Препознавање подручја „Форланд леве обале Дунава код Београда” као значајног и оцена испуњености услова за заштиту обављени су у оквиру стандардне процедуре вредновања са становишта потреба и циљева заштите природе, а на основу критеријума: изворности (аутентичности), репрезентативности, реткости, разноликости, естетике предела и појава. На основу вредновања простора, а у складу са критеријумима утврђеним Правилником о критеријумима вредновања и поступку категоризације заштићених подручја („Службени гласник РС”, број 97/15), процењује се да ПИО „Форланд леве обале Дунава код Београда” испуњава услове за заштиту као заштићено подручје I (прве) категорије – заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја.

ГРАНИЦЕ ЗАШТИТЕ

Граница заштићеног подручја одређена је на основу катастарских података и анализе Посебне шумске основе за ГЈ „Дунав” (2012-2021). Приказ границе дат је у картографском прилогу.

Почетна тачка описа границе Предела изузетних одлика „Форланд леве обале Дунава код Београда” налази се на тремеђи кат. парц. бр. 4290, 4273/1 и 4291 КО Борча. Од почетне тачке описа граница иде у правцу севера границом кат. парц. број 4291, долази до насипа (кат. парц. број 4273/1) и сече га под правим углом до северне стране кат. парц. број 4273/1 (Y=7456824,51; X=4967716,22). Граница мења правац у северозападни и прати насип (кат. парц. број 4273/1) све до КО Ковилово. Граница даље наставља кроз КО Ковилово пратећи и даље насип (кат. парц. бр. 722/1, 722/3 и 722/2) све до најзападније тачке кат. парц. број 302, одакле сече насип (кат. парц. број 722/2) правом линијом у правцу локалног пута (кат. парц. број 922) и прати његову јужну страну све до реке Дунав (кат. парц. број 723). Граница сече кат. парц. број 723 пратећи приобалну вегетацију по следећим координатама:

7444927,84	4979103,73
7444949,48	4979046,74
7445022,77	4978910,22
7445120,14	4978712,71
7445176,10	4978627,38
7445249,52	4978498,39
7445328,90	4978364,65
7445422,56	4978222,96
7445541,23	4978034,45
7445683,71	4977827,28
7445748,00	4977727,66
7445767,84	4977626,85
7445792,05	4977557,00
7445857,14	4977437,54
7445946,04	4977308,56
7446047,24	4977204,58

7446115,11	4977160,13
7446204,80	4977079,96
7446373,08	4976955,74
7446464,36	4976882,71
7446587,79	4976775,56
7446602,87	4976760,08
7446632,64	4976727,14
7446644,54	4976704,51
7446756,46	4976609,26
7446837,42	4976533,86
7446875,52	4976490,20
7446917,59	4976458,85
7446966,80	4976415,59
7447016,81	4976356,06
7447063,13	4976391,02
7447074,61	4976399,70

7447109,16	4976339,67
7447148,57	4976276,62
7447202,57	4976215,64
7447258,72	4976142,56
7447290,36	4976101,39
7447303,67	4976084,07
7447369,95	4976003,03
7447365,66	4975997,02
7447373,90	4975984,70
7447439,37	4975886,74
7447543,62	4975772,44
7447569,81	4975754,45
7447626,44	4975689,63
7447692,01	4975613,82
7447770,06	4975509,97
7447887,80	4975326,09

7447956,59	4975233,48
7447973,79	4975201,07
7448051,84	4974981,47
7448082,93	4974929,87
7448176,86	4974816,10

7448187,44	4974822,72
7448227,13	4974744,66
7448289,97	4974652,06
7448295,92	4974651,40
7448366,04	4974550,86

7448427,68	4974455,08
7448515,53	4974376,76
7448562,09	4974276,75

Даље граница пролази кроз КО Батајница, прати приобалну вегетацију и сече кат. парц. број 5698 по следећим координатама:

7448595,63	4974196,25
7448612,36	4974156,10

7448702,85	4974007,40
7448746,77	4973951,84

7448791,37	4973913,84
------------	------------

Граница поново улази у КО Ковилово где поново сече кат. парц. број 723 по координатама:

7448791,37	4973913,84
7448852,08	4973870,35

7448863,72	4973869,82
7448864,78	4973853,41

7448851,57	4973797,98
------------	------------

У правцу југоистока граница иде кроз КО Батајница и притом сече кат. парц. број 5698 по координатама:

7448851,57	4973797,98
7448832,50	4973717,95
7448862,13	4973631,69
7448911,87	4973509,98
7448971,14	4973405,74

7449031,10	4973351,30
7449045,74	4973338,00
7449058,00	4973307,00
7449074,10	4973263,25
7449070,06	4973239,29

7449068,51	4973230,05
7449087,03	4973180,31
7449126,33	4973121,31

Граница даље пролази кроз КО Ковилово и притом сече кат. парц. бр. 723, 523, 399, 308 и 720 по следећим координатама:

7449126,33	4973121,31
7449274,35	4972899,32
7449311,92	4972856,46
7449383,36	4972734,22
7449435,22	4972619,39
7449452,68	4972556,95
7449594,99	4972278,28
7449614,61	4972255,99
7449715,68	4971939,55
7449786,39	4971594,73
7449827,04	4971465,53
7449898,08	4971326,77
7449915,83	4971292,10
7449942,40	4971253,36
7450004,20	4971168,87
7450113,11	4971042,49
7450237,97	4970897,62
7450294,25	4970840,90

7450307,17	4970827,89
7450304,34	4970819,27
7450328,62	4970812,46
7450344,33	4970801,31
7450429,00	4970734,63
7450500,43	4970693,89
7450575,58	4970648,38
7450598,44	4970631,23
7450634,84	4970603,93
7450697,81	4970544,66
7450766,60	4970456,82
7450776,66	4970452,06
7450832,22	4970375,33
7450872,44	4970307,06
7450928,53	4970179,53
7451001,82	4970051,34
7451113,61	4969921,04
7451191,66	4969845,63

7451338,50	4969708,71
7451461,53	4969604,20
7451629,55	4969458,68
7451872,96	4969237,09
7452038,99	4969124,64
7452341,28	4968938,77
7452541,70	4968810,45
7452691,19	4968744,96
7452838,69	4968660,96
7452900,21	4968612,01
7452956,43	4968553,80
7453065,57	4968491,62
7453166,78	4968442,67
7453346,69	4968381,82
7453633,11	4968284,58
7453655,97	4968274,81
7453712,75	4968250,55
7453722,41	4968239,59

7453783,15	4968218,70
7453787,50	4968218,60
7453832,88	4968199,20
7453869,91	4968183,38
7453878,21	4968201,31

7453875,84	4968218,47
7453896,29	4968235,45
7453916,86	4968228,98
7454001,41	4968161,77
7454173,20	4968073,40

7454337,52	4967960,88
7454497,24	4967787,65
7454543,58	4967732,92

где долази до канала (кат. парц. бр. 718), прати га до реке Дунав јужном страном кат. парц. број. 718, а затим наставља у правцу северозапада пратећи границу канала (кат. парц. број 718) и пут (кат. парц. број 1058). Граница затим мења правац у југоисточни, сече пут (кат. парц. број 1058) и кат. парц. број 717 по следећим координатама:

7454449,74	4968015,20
7454453,91	4968016,60
7454503,77	4968001,12
7454543,60	4967952,15
7454580,89	4967893,73
7454605,55	4967855,11
7454656,12	4967799,54

7454692,92	4967820,31
7454712,92	4967791,78
7454664,63	4967761,29
7454727,63	4967673,47
7454734,88	4967666,96
7454775,91	4967623,14
7454814,92	4967581,48

7454841,10	4967553,51
7454860,47	4967543,64
7454887,29	4967529,97
7454865,63	4967515,27
7454884,28	4967472,77

и долази до границе КО Ковилово и КО Борча. Кроз КО Борча граница сече кат. парц. бр. 4269, 4268, 4383, 4259, 4302, 4271, 4270 и 4398 по следећим координатама:

7454884,28	4967472,77
7454909,77	4967467,91
7454915,38	4967469,94
7454955,85	4967444,40
7454979,15	4967433,70
7455005,40	4967412,39
7455021,72	4967400,45
7455048,75	4967375,37
7455080,78	4967345,30
7455116,58	4967317,23
7455154,32	4967291,58
7455224,68	4967254,23
7455238,00	4967252,96
7455261,07	4967265,21
7455284,72	4967277,41
7455300,75	4967288,31
7455315,55	4967301,51
7455335,42	4967316,82
7455354,96	4967315,74
7455384,23	4967289,03
7455392,86	4967252,01
7455417,12	4967236,02

7455440,41	4967216,07
7455473,33	4967171,98
7455488,20	4967152,08
7455450,51	4967103,41
7455536,77	4967014,76
7455602,21	4966966,15
7455655,02	4966923,89
7455686,19	4966894,31
7455802,70	4966827,26
7455855,04	4966803,22
7455927,72	4966798,84
7455961,89	4966778,55
7456016,54	4966756,62
7456045,06	4966749,54
7456108,74	4966696,99
7456159,96	4966662,87
7456192,46	4966651,86
7456226,20	4966646,07
7456259,65	4966629,30
7456269,56	4966610,03
7456295,32	4966581,38
7456386,93	4966524,87

7456388,26	4966516,67
7456386,10	4966496,70
7456412,10	4966480,50
7456409,13	4966506,25
7456414,13	4966523,78
7456466,96	4966499,37
7456810,94	4966320,90
7457000,25	4966229,61
7457131,62	4966164,92
7457430,07	4965995,46
7457793,17	4965847,20
7457920,58	4965787,95
7458019,54	4965746,67
7458216,28	4965693,04
7458475,69	4965633,07
7458504,26	4965580,51
7458521,87	4965577,55
7458601,73	4965561,20
7458601,76	4965561,38
7458616,66	4965660,86

а затим мења правац у северозападни и иде Јојкићевим дунавцем (кат. парц. бр. 4300 и 4292) до почетне тачке описа.

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

На простору подручја предвиђеног за заштиту „Форланд леве обале Дунава код Београда“ доминирају измењена станишта тако да је за даље очување природних вредности неопходно провођење одговарајућих мера активне заштите које између осталог подразумевају и одржавање и ревитализацију станишта. Из тог разлога предлаже се примена режима заштите I (првог), II (другог) и III (трећег) степена.

Режим I степена заштите обухвата локалитет Црвенка, смештен у централном делу заштићеног подручја, заузима површину од 186,27 ha (186 ha 27a 06 m²), што чини 10,03% укупне заштићене површине. Приказ површина у режиму I степена заштите у односу на катастарске општине и парцеле:

ЛОКАЛИТЕТ ЦРВЕНКА

КО Ковилово		КО Батајница	
бр. парцеле	површина	бр. парцеле	површина
395	3111	5698 (део)	31217
396	35863		
393/1	47112		
398	36963		
397	31788		
523 (део)	11055		
725	8451		
393/2	188159		
394	80019		
724	163912		
399 (део)	450976		
723 (део)	774080		

Укупно: 183 ha 14 a 89 m²

Укупно: 3 ha 12 a 17 m²

Режимом заштите I степена утврђује се забрана коришћења природних богатстава и искључују се сви други облици коришћења простора и активности осим научних истраживања и контролисане едукације (члан 35. Закона о заштити природе).

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, бр. 31/12) одређују се и додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности на простору режима заштите I степена.

Забрањују се следећи радови и активности:

- коришћење природних ресурса;
- изградња објеката.

Ограничавају се радови и активности на:

- научна истраживања и строго контролисане активности усмерене ка очувању и унапређивању постојећег стања екосистема;
- контролисане посете у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, а које нису у супротности са циљевима очувања природних вредности;

- мере спровођења заштитних, санационих и других неопходних активности у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.

Под режимом заштите II степена налази се површина од 336,16 ha (336 ha 15 a 88 m²) на локалитетима Кубици и Кожара, што чини 18,9% укупне заштићене површине. Приказ површина у режиму II степена заштите по локалитетима у односу на катастарске општине и парцеле:

ЛОКАЛИТЕТ КУБИЦИ

КО Ковилово		КО Борча	
бр. парцеле	површина	бр. парцеле	површина
533/3	4920	4291	3355
306	1849	4292	7088
1057 (део)	545	4293	124152
712	71785	4294	2003
305	116303	4295/1	69167
533/2	76552		
1048 (део)	982		
1058 (део)	630		
714	76909		
533/1	261321		
309	242956		
304 (део)	29614		
303	1449204		

Укупно: 233 ha 35 a 70 m²

Укупно: 20 ha 57 a 65 m²

ЛОКАЛИТЕТ КОЖАРА

КО Борча	
бр. парцеле	површина
4272/1 (део)	65364
4302	49702
4259 (део)	253351
4272/2	151100
4301 (део)	168966
4300	133770

Укупно: 82 ha 22 a 53 m²

У режиму заштите II степена према Закону о заштити природе могу се: вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа; обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите одређују се и додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја.

Забрањују се следећи радови и активности:

- радови којима се спречава периодично плављење;
- подизање обалоутврда;
- исушивање и засипање канала, бара, депресија и кубика;
- пресецање и преграђивање канала, осим ако се то не чини у циљу заштите и очувања основних природних вредности;
- пошумљавање бара;
- промена састава шумских састојина и њихова експлоатација;
- супституције врста у аутохтоним шумама;
- асфалтирање путева;
- изградња надземних водова за пренос електричне енергије;
- формирање пољопривредних монокултура, укључујући и плантаже клонских топола;
- риболов, осим у научно-истраживачке сврхе;
- одстрел дивљих врста;
- порибљавање;
- изградња рибњака;
- изградња стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава;
- изградња објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи;
- уношење дивљих врста које нису природно распрострањене у Подунављу.

Ограничавају се следећи радови и активности:

- регулација водотока и водених тела на радове каји се спроводе у циљу побољшања водног режима;
- радови на одржавању и ревитализацији аутохтоних станишта;
- уклањање инвазивних и алохтоних врста;
- изградња туристичке инфраструктуре на мање; привремене објекте који су примарно намењени презентацији природних вредности;
- туризам на одрживи облик туризма мањег обима који за циљ има промоцију и презентацију природних вредности;
- радови на нези и заштити шума;
- примена хемијских средстава у газдовању шумама и за потребе сузбијања инвазивних врста;
- шумски радови у околини гнезда белорепана по посебним условима Завода;
- ловне активности на мере управљања и заштиту популација ловостајем заштићених врста дивљачи и њихових станишта.

Преостала површина заштићеног подручја ПИО „Форланд леве обале Дунава код Београда”, 1335,63 ha (1335 ha 62 a 47 m²), налази се у режиму заштите III степена, што чини 71% укупне заштићене површине. У односу на укупну површину која се налази у режиму III степена заштите, на подручју КО Ковилово у овом режиму се налази 1057,55ha (1057 ha 54 a 91 m²), а у КО Борча 278,08 ha (278 ha 07 a 57 m²).

У режиму заштите III степена могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног

становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктуру и другу изградњу.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите одређују се и додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја.

Забрањују се следећи радови и активности:

- радови којима се спречава периодично плављење;
- подизање обалоутврда;
- исушивање и засипање канала, бара, депресија и кубика;
- пресецање и преграђивање канала, осим ако се то не чини у циљу заштите и очувања основних природних вредности;
- одстрел дивљих врста;
- изградња асфалтних база;
- изградња привредних, индустријских и енергетских објеката;
- експлоатација, припрема и прерада минералних сировина и геотермалних ресурса;
- изградња објеката за управљање отпадом и складишта;
- неконтролисано испуштање непречишћених отпадних вода у форланд.

Ограничавају се следећи радови и активности:

- измуљивање и одржавање канала без експлоатације шљунка, песка и другог речног материјала уз услов да се тиме значајно не угрожава живи свет;
- експлоатација минералних сировина на коришћење речног наноса за одржавање и реконструкцију насипа у циљу очувања његове функције уз услов да су површине са којих се користе речни наноси удаљене најмање 100 m од зона са утврђеним режимом заштите II степена;
- регулација водотока и водених тела на радове који се спроводе у циљу побољшања водног режима;
- радови на одржавању и ревитализацији аутохтоних станишта;
- уклањање инвазивних и алохтоних врста;
- изградња објеката за потребе очувања, унапређења и приказивања природног добра;
- изградња туристичке инфраструктуре на мање, привремене објекте који су примарно намењени презентацији природних вредности;
- туризам на одрживи облик туризма мањег обима који за циљ има промоцију и презентацију природних вредности;
- изградња, реконструкција и одржавање постојећих објеката комуналне инфраструктуре;
- изградња викендица, насеља и ширење грађевинског подручја на мање привремене индивидуалне објекте;
- изградња платформи и молова на води уз постојеће објекте по величини, облику и врсти материјала за градњу;
- формирање шумских и пољопривредних монокултура;
- одржавање постојећих пољопривредних монокултура;
- примена хемијских средстава у газдовању шумама на површине са плантажама клонских топола;
- ловне активности на мере управљања и заштиту популација ловостајем заштићених врста дивљачи и њихових станишта;
- други радови који могу имати значајан негативан утицај на вредности природног добра.